

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

Pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Explicațiunii la noua lege asupra taxelor de timbru și înregistrare, de I. N. Cesărescu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ:

Casațiunea franceză, secția civilă : *D-șoara Blanche Mâne, zisă și Raymond cu Varlet direct. teatrului la Gaité-Rochechenari* cu o adnotațiune de d. D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.

Inalta Curte de Casație și Justiție s. I : *Gh. Ghenea, Sultana Gh. Radu și Gh. Radu cu Marin Georgescu, Maria Ghiță Ilie, Ghiță Ilie și Tudor Curte.*Idem : *Viola Constantinescu în calitate de tutoare a minorilor sei fi cu Ministerul de Resbel.*

EXPLICAȚIUNI

LA

Noua lege a taxelor de timbru și înregistrare⁽¹⁾

(Urmare)

O altă cestiune care se naște în materie de citațiuni, iarăși de ordine practică este următoarea :

Știut este că citațiunea se înmânează părților cu mult ulterior perceperei taxelor, și aceasta prin forța lucrurilor. Așa de exemplu, regula la Curți și mai cu seamă la Curtea de casație este că nu se fixează termenul de înfățișare până ce mai întâiu nu se plătesc taxele de citațiuni. Mai mult, la Inalta Curte de casație nu se trimite afacerea la raport de cât atunci când taxele de citațiuni au fost plătite.

Prin urmare, trebuie în mod fatal să treacă un termen între plata citațiunilor și înmânarea lor. Așa fiind, se naște întrebarea : O citație percepută sub legea veche și înmănată sub legea nouă, după care lege se va regula ?

Dacă e legea nouă care va regula modul de percepere, atunci se naște o altă întrebare : Cine va plăti plusul de taxe și când ? Dacă din contră legea veche este care determină modul de percepere, atunci cum va trebui să procedă agentul administrativ și care va fi controlul pentru agentul

polițienesc ce trebuie să semneze alături de portărel, procesul verbal de predarea citațiunei, că acea citațiune a fost plătită sub imperiul legii vechi, iar nu sub legea nouă ?

Aceste cestiuni, le-am tranșat deja în legea asupra taxelor de timbru și înregistrare adnotată și explicată de noi, deci găsim de prisos a mai reveni⁽²⁾.

Acestea sunt dificultățile ce se ridică relativ la citațiuni.

Trecem mai departe.

Mai importantă este discuțiunea privitoare la autentificarea actelor.

Știut este că sub imperiul legii vechi procesul-verbal de autentificarea unui act se făcea pe însăși actul a cărui autentificare se cerea. Cu alte cuvinte pentru autentificare în sine, nu se percepea nici o taxă afară de timbrul mobil de 25 bani ce trebuia să se aplice pe cererea de autentificare adresată Presidentului Tribunalului. Prin urmare procesul-verbal de autentificare, se considera ca făcând parte din însăși actul ce se autentifica. Și atât de adevărat e lucrul acesta în cât se întâmpla foarte de multe ori ca actul coprinzând un prea mare spațiu, procesul-verbal să numai aibă loc pe același act și atunci se atașa nu o coală de hârtie liberă, ci un timbru de valoarea aceluia pe care era scris actul. Aceasta se întâmpla mai cu seamă cu creanțele ipotecare unde intervenea pe lângă procesul-verbal de autentificare și ordonanța de inscripțiune.

Ce face noua lege a timbrului în privința aceasta ? O dispozițiune specială care să impue la o taxă sepecială procesul-verbal de autentificarea actelor nu există în legea nouă cum nu exista în legea veche. Ar urma de aci, ca lucrurile să se petreacă tot ca în legea abrogată, adică, autentificarea să se facă pe însăși actul ce se autentifică.

Cu toate acestea, o circulară ministerială în-

⁽¹⁾ Veđi *Curierul Judiciar*, No. 20 și 21 din 1900.⁽²⁾ Veđi erata din acea lege, p. 79.

vită tribunalele ca pe lângă timbrul necesar actului în sine, să mai perceapă o taxă specială de 5 lei pentru autentificare, iar când e vorba de autentificări făcute la judecătoriele de ocoale taxa aceasta este de 1 leu.

Pe ce se întemeiază oare circulara ministerială pentru a da o asemenea interpretare legii? De sigur pe alin. 12 de sub art. 22 și pe alin. 15 de sub art. 19 cari au coprirea următoare:

§ 15 (art. 19). Orî-ce acte pentru cari se va cere legalizarea de la o autoritate publică, administrativă sau judecătorească de ocol, fie a semnăturii, fie a datei, fie a certificării pentru conformitate, deosebit de taxa ce urmează a se mai percepe pentru actul în sine.

§ 12 (art. 22). Orî-ce act pentru care se va cere de la tribunal și de la legațiunile, agențiile ori consulatele române, *legalizarea* fie a datei fie a semnăturii, deosebit de taxa ce urmează a se mai percepe pentru actul în sine.

Juridicește vorbind, aceste două aliniate neprevăzând de cât *legalizarea* actelor iar nu *autentificarea* lor, s'ar putea susține că autentificările scapă legii timbrului. Și în adevăr, a legaliza sau a autentifica un act, nu este unul și același lucru, nu numai din punctul de vedere al formei dar și din punctul de vedere al efectelor ce pot produce asemenea acte.

Această teorie a fost susținută într'un mod juridic și foarte judicios de către d. Gr. Alexandrescu, Președintele tribunalului de Putna în raportul adresat d-lui Ministru de justiție, raport pe care l'am publicat deja în ziarul nostru⁽³⁾.

Ne facem o deosebită plăcere de a reproduce din nou, partea aceasta din raport.

Iată ce zice d. Alexandrescu:

«Din cuprinderea acestui articol⁽⁴⁾ nu rezultă de cât că numai pentru *legalizarea*, fie a datei fie a semnăturii, să va percepe încă un timbru de 5 lei, dar pentru *autentificare* nu se menționează nici o taxă, de unde deci, s'ar putea deduce această taxă, mai cu seamă în materie fiscală unde taxele atingând averea cetățeanului, legile nu pot fi de cât de strictă interpretare? sau ar trebui să presupunem că *legalizarea* și *autentificarea* este unul și același lucru, ba mai mult încă, că *legalizarea* cuprinde o sferă mai mare în care intră *autentificarea* și că legiuitorul vorbind de sfera cea mai mare, *legalizarea* a coprirea implicit și *autentificarea*.

«Dar la această confuziune să opune în mod formal legea civilă (art. 1171, 1173 Cod. civ.). «Jurisprudența (D. Cas. I No. 248/95, 339/79 etc.) și legea autentificării actelor care cere alte forme de autentificare (art. 8—21) și altele la *legalizare* (art. 22—27).

«Intre aceste două forme cu care se investesc actele este o mare diferență, atât în privința formalităților relative la confecționarea lor cât și în privința forței lor probante.

«Un act autentic are atâta forță probantă că nu se poate ataca nici în privința instrumentului nici în privința conținutului de cât prin înscrierea lui în fals, pe când un act legalizat numai în cât privește semnătura și data, poate fi atacat ori când în ce privește conținutul lui, deci este evident că actele autentice sunt acele cu o sferă mai întinsă, adică un act autentic cuprinde în sine *legalizarea* semnăturii și a datei pe când vice-versa nu este admisibil; așa dar legiuitorul financiar prevăzând în art. 22 al. 12 actele a căror *legalizare* a datei sau a semnăturii s'a cerut nu a putut să înțeleagă și actele autentice care sunt cu totul diferite.

«Astfel că într'un cât un judecător nu poate să deducă taxe financiare ci numai să le aplice dacă ea va fi lămurit enunțată într'un text espres de lege, de aci consecința că toate actele neprevăzute de legea timbrului rămân ne taxate și prin consecință timbrul de 5 lei nu trebuie să fie anulat de judecătorii la autentificarea actelor».

Argumentele aduse de D. Alexandrescu, sunt peremptorii și poate că din punctul de vedere juridic, n'am avea nimic de zis.

Este adevărat că *legalizarea* și *autentificarea* sunt două formalități cari nu trebuiesc confundate, și că legiuirea civilă, dând efecte deosebite actelor autentice de cele al actelor supuse la o simplă *legalizare* se opune la o confuziune între ele. Este adevărat iarăși că altele sunt formele în cât privește autentificarea unui act, și altele în cât se atinge de *legalizarea* lor. — Dar nu e mai puțin adevărat, că afară de forța probantă a acestor acte și de forma investirii lor, *legalizarea* și *autentificarea* actelor, este unul și același lucru, în acest sens că și într'un cas și în altul se cere oficiul magistratului sau al agentului administrativ ori polițienesc în competența cărora sunt date aceste formalități.

Ne explicăm. Într'un act autentic sau legalizat, două lucruri trebuie deosebite: Conținutul actului în sine și *legalizarea* sau *autentificarea*. Primul este opera părților, al doilea e opera autorității judecătorești sau administrative. Cu alte cuvinte, pentru a da tărie unui act petrecut între două sau mai multe persoane, e nevoie de intervenirea autorității judecătorești sau administrative. Or, această intervenire sau oficiu judecătoresc ori administrativ, poate să fie gratuit sau supus unei taxe oare-care, fără ca aceasta să schimbe natura actului.

Acum, că actul luând forma autentică va avea o tărie mai mare de cât actul simplu legalizat, aceasta este o cestiune de principiu de drept civil care, atunci când e vorba de forța probantă ce trebuie să aibă fie-care din aceste acte, dă o

(3) Vezi *Curierul Judiciar* No. 21, din 12 Martie 1900.

(4) Este vorba de art. 22 al. 12.

mai mare putere actului autentic de cât celui legalizat. Oficiul autorității însă și într'un cas și în cel-alt, rămâne același, cu singura deosebire că, prin autentificare se certifică și veracitatea conținutului actului, pe când prin legalizare se atestă numai data și semnătura ca fiind adevărate.

Așa privită cestiunea, interpretarea dată § 15 de sub art. 19 și § 12 de sub art. 22 prin circulara ministerială, are acest înțeles că în intențiunea legiuitorului a fost că oficiul prestat de autoritățile judecătorești și administrative în această privință, numai e gratuit, el trebuie plătit.

Dar oare, reiese această intențiune a legiuitorului, din textele pe cari le transcriem mai sus?

Dacă luăm termenii în sine ai acestor două aliniate și dacă voim să dăm textelor o interpretare după litera lor, evident că ele menționând numai actele *legalizate*, nu poate fi vorba de acte autentice. Dacă însă, din contră, ținem seamă că în legislațiunile moderne numai există termeni sacramentali de cari trebuie să ne servim nu numai în formarea actelor dar și în confecționarea legilor și că înainte de toate trebuie să avem în vedere intențiunea legiuitorului când e vorba de interpretarea unui text de lege, atunci lucrul se schimbă. Și prima întrebare care se naște, față de aceste texte este următoarea: Care a fost intențiunea legiuitorului? Voit-a legiuitorul să impue la taxă oficiul prestat de autoritatea judecătorească sau administrativă, numai când acest oficiu e mărginit la legalizarea datei sau a semnăturii unui act? Sau și când oficiul se întinde și asupra conținutului actului, adică atunci când e vorba de autentificarea unui act, în care cas serviciul adus este mai mare?

Nu mai pusă cestiunea și răspunsul vine de la sine. Ar fi foarte ciudat ca legiuitorul în a cărui intențiune este de a nu mai permite un serviciu gratuit, să impue pe părți la taxe când acest serviciu e mai mic și să-l ofere gratuit, când serviciul e mai mare.

Dar încă, acest argument n'ar însemna nimic; căci se poate zice cu drept cuvânt, că fiind o scăpare din vedere a legiuitorului, această scăpare din vedere profită impusului.

Dar oare să fie scăpare din vedere a legiuitorului? Pentru aceasta, câte-va cuvinte asupra înțelesului cuvântului de *legalizare*, la noi în țară se impune.

În legiuirile noastre vechi, cuvântul de *legalizare* avea un înțeles general, într'insul se cuprindea și ceia-ce numim noi azi legalizare și autentificarea. Un act scris, făcea dovadă în justiție când era adevărat de două martori sau de tribunal. (Caragea, cap. II § 6). Autentificarea actelor

este o instituțiune modernă. Iată pentru ce în legea primordială a taxelor de timbru și înregistrare, legea de la 1872, găsim zicându-se la art. 14 § 5, că sunt supuse la plata timbrului fix de un leu coala:

«Orî-ce legalizare a semnăturii sau certificare a datei făcută de o autoritate judecătorească sau administrativă» fără să se facă vre-o deosebire între actele legalizate și cele autentice. Și cu toate acestea, nimănu-i nu i-a trecut prin minte să susție că actele autentice nu sunt supuse la nici o taxă.

Vine însă legea modificatoare de la 1881 și imparte aceste acte în două: cele adresate autorităților publice în genere, le supune la taxa de un leu, (art. 18 § 21) iar cele instrumentate de autoritățile judecătorești, de legațiuni, agenții orî consulat, le supune la taxa de 5 lei, (art. 20 § 19).

Și într'un cas și în altul însă, oficiul oficerului public era gratuit, pentru că în ambele aliniate se specifică cum că legalizarea actelor acestora, e supusă la timbru, numai în cas când actul în sine nu e supus la o taxă de timbru egală sau mai mare.

Așa de exemplu, o procură de reprezentare în justiție care intră în previsionsile acestor două aliniate, dacă se legaliza de către autoritatea administrativă, trebuia să se scrie pe o coală de un leu; dacă din contră, legalizarea se făcea de o autoritate judecătorească, procura se scria pe o coală de 5 lei.—Cum însă era nedrept ca un act legalizat de judecătorii de ocoale să fie supus la taxa de 5 lei, legea din 1 Ianuarie 1887, modificatoare a legii pentru autentificarea actelor supune legalizarea sau autentificarea acestor acte la un leu. Așa în cât, atunci când autorul legii actuale vine și modifică aceste două aliniate, menține deosebirea făcută de legiuitorul de la 1881, la care adaugă modificarea introdusă prin legea de la 1887.

Dacă modificarea introdusă de legiuitorul actual s'ar fi mărginit numai la această concordanță între cele două legi, aplicațiunea legii actuale nu ar fi prezentat nici o dificultate, pentru că în nici unul din textele legilor vechi, nu se specifică anume taxe pentru autentificarea actelor și cu toate acestea nimeni nu poate tăgădui că, o procură de exemplu, prezentată tribunalelor pentru legalizare, lua forma autentificării. Și aceasta, pentru că chiar după legea autentificării actelor, ceia-ce constituie legalizarea față de autoritățile administrative și polițienești, este autentificarea față de tribunale. Deosebirea în cât privește forța probantă a actului provine din deosebirea de autoritate ce legiuitorul voește să stabilească între

un oficer public de ordine administrativă și un oficer public de ordine judecătorească.

Ce face însă legiuitorul actual? Suprimă frasa finală din alin. 21 art. 18 și alin 19. art. 20 care zicea: *și cari nu vor fi supuse la o altă taxă de timbru egală sau mai mare și o înlocuește cu frasa: deosebit de taxa ce urmează a se mai percepe pentru actul în sine.*

De unde intențiunea vădită a legiuitorului că nu e suficient ca actul în sine să fie supus la o taxă de timbru, ci pentru oficiul ce'l va da oficerul public se va mai percepe o taxă de un leu sau 5 lei, după cum acest oficiu vine de la un agent administrativ ori judecătorul de ocol, sau de la tribunale, consulat etc.

Conchidem dar, că dacă din punctul de vedere juridic o deosebire există între actele autentice și cele simplu legalisate, această deosebire nu poate avea loc din punctul de vedere fiscal; așa în cât, interpretarea celor două aliniate din noua lege a timbrului și înregistrării, dată de către circularea ministerială este în raport și cu textul legii și cu intențiunea legiuitorului.

(Va urma)

I. N. Cesărescu

Doctor în Drept din Paris, Avocat

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CASAȚIUNEA FRANCEZĂ, Secția civilă

Audiența de la 1 Martie 1899

Președenția D-lui MAZEAU, Prim-Președinte

D-șoara Blanche Mâne, Țisă și Raymond, cu Varlet direct. teatrului la Gaité-Rochetonart

Actorii. — Angajament teatral. — Facultate de resiliare «ad nutum». — Nu se consideră ca o condiție potestativă de natură a anula obligația. — Art. 1174 C. C. (1010 C. rom.)

Facultatea de resiliare stipulată în folosul uneia din părți într'un contract de angajament teatral, nu are caracterul unei condiții potestative și, prin urmare, nu anulează nici obligația părții care și a rezervat asemenea facultate, nici acea a celei-lalte părți, în ceea ce privește plata sumei convenite pentru cazul de inexecutare a clauselor contractului (clause de dédit).

La 26 Aprilie 1898, Curtea din Paris (S-a V-a) a decis că contractul unui angajament teatral prin care directorul își rezervă facultatea exclusivă de resiliare la sfârșitul fiecărei luni, sub condiție de a preveni pe artist cu opt zile mai înainte, și fără nici o despăgubire pentru acest din urmă, este nul ca cuprindând o condiție potestativă prohibită de art. 1174 C. C. (1010 C. rom.).

«Considerând că, după art. 1174 C. C. (1010 C. rom.), ori ce obligație este nulă când s'a contractat sub o condiție potestativă din partea celui ce se obligă; că obligația contractată de Varlet față de Blanche Mâne, Țisă Blanche Raymond, în actul angajamentului liti-

gios, era sub condiție potestativă din partea lui Varlet, din cauza termenilor în care acest din urmă s'a obligat; art. 15 din acest angajament este conceput în termenii următorii: «Presentul angajament este făcut pentru trei sezoane, de la 1 Septembrie 1894 până la 30 Aprilie 1897; cu toate acestea, directorul își rezervă dreptul exclusiv de a resilia contractul la finele fiecărei luni, prevenind pe artistă opt zile mai înainte, fără ca această din urmă să poată pretinde vre o despăgubire»; că prin efectul unei atarî stipulațiunii, n'a existat nici o legătură de drept pentru Varlet, fiind că ori ce angajament ar fi luat față de Blanche Mâne, el putea în tot-deauna să se libereze, ori și când și în ori ce loc, fără nici un motiv și fără nici o despăgubire; că inexecutarea obligațiunei atâră decî, în privința lui Varlet, de singurul capriciu a celui obligat, și se îndeplinește *ad nutum*, ceea ce art. 1174 (1010 C. rom.) a avut tocmai de scop de a opri, ca o stare de lucruri contrară esenței ideii de contract; că, în asemea împrejurări, nu se poate considera ca validă legătura D-șoarei Blanche Mâne, Țisă și Blanche Raymond, către Varlet, legătura lui Varlet către dînsa fiind declarată fără nici o valoare; că nulitatea uneia din obligațiunii atrage nulitatea celei-lalte și că pretenția lui Varlet în privința sumei de 6000 lei, pe care el o reclamă în virtutea pactului, urmează a fi respinsă, contractul întreg fiind nul și neavenit; că lucrurile trebuiesc să fie puse în starea în care ar fi fost, dacă convenția n'ar fi avut loc; Pentru aceste motive, admite apelul, etc.

Contra acestei decisiuni făcînduse recurs de Varlet, directorul teatrului la Gaité-Rochetonart, pentru violarea art. 1174 C. C. (1010 C. rom.), Curtea de casație, camera civilă, ascultînd raportul d-lui consilier Darest, pledarea adv. Brugnon și concluziile avoc. general Desjardins, conformînduse unei jurisprudenței aproape constantă, a casat decizia Curței din Paris prin următoarea decizie:

Curtea,

Asupra motivului unic de casare; Vădînd art. 1174 C. C. (1010 C. rom.);

Considerînd că facultatea de resiliare stipulată de Varlet în contractul angajamentului D-șoarei Mâne (Blanche Raymond), nu poate fi considerat ca o condiție potestativă de natură a anula obligația contractată de dînsul; că această facultate de resiliare nu aduce nici o atingere eficacității obligațiunei sale, a cărei durată este numai eventual limitată; că dacă usînd de această facultate, Varlet a făcut să înceteze obligația sa, nu urmează de aici că D-șoara Mâne ar putea, în ceea ce o privește, să facă și ea să înceteze obligația ei și să refuze plata sumei ce se obligase a plăti la caz de neexecutarea contractului din partea ei; că anulînd contractul de care este vorba, prin aplicarea art. 1174 C. C. (1010 C. rom.), Curtea din Paris a aplicat în mod fals și decî a violat suscitatul text;

Pentru aceste motive, casează, etc. (1).

(1) Această decizie este publicată în *Gazet. Tribun.* din 3 și 4 Iulie 1899, No. 22386, ear decizia casată, în *Pand. Périod.* 98. 2. 226 urm. Veđi și Sirey, 1899, 1, p. 261.

Adnotațiune.— După cum vedem, Curtea de casație din Francia validează, cu drept cuvânt, claușa prin care directorul unui teatru își rezervă dreptul de a congedia, după un timp oare care, pe un artist, *ad nutum*, fără nici o despăgubire pentru acest din urmă, în caz când n'ar fi mulțămît de serviciile sale, soluție care se poate, cu bună samă, aplica la ori-ce locațiune de servicii în genere.

Unii consideră asemenea convenție ca un contract pe încercate, *à l'essai* ⁽²⁾ sau sub condiție resolutorie ⁽³⁾. Adevărul este însă, după cum vom vedea mai la vale, că pretinsa condiție nu este de cât un termen ⁽⁴⁾. Cu toate acestea, unele din decisiuni ale tribunalelor și ale Curților de apel, între care și cea a Curței din Paris mai sus citată și casată, consideră asemenea clausă ca cuprindând o condiție potestativă de natură a anula întregul contract. Câtă decî să determinăm ce este o condiție potestativă, și când ea aduce anularea contractului.

Doctrina și jurisprudența au distins în tot-dea-una două feluri de condiții potestative: condiția *pur* potestativă, după cum se exprimă art. 1162 din Codul italian, despre care se ocupă art. 1010 ⁽⁵⁾, și condiția *simplu* potestativă, despre care se ocupă art. 1006 C. C.

Condiția *pur* potestativă este aceea care face să atârne obligația numai de voința debitorului, de exemplu: dacă'mi place, *si voluero*; dacă voi rădica mâna, dacă voi purta o pălărie neagră, dacă mă voi duce mâni la grădina publică, etc. Tot astfel ar fi și condiția: dacă voi crede de cuviință, dacă voi fi mulțămît, etc.

Ce trebuie să decidem în privința cuvintelor: când voi vroi (*cum voluero*), când îmi va conveni, când mă voi înlesni sau când mijloacele îmi vor permite, *cum commodum erit* ⁽⁶⁾, când voi putea, *cum potuero*, etc? În toate aceste ipoteze, precum și în altele de asemenea natură, poate să fie îndoeală asupra punctului de a se ști dacă părțile au înțeles a prevedea o condiție sau un termen, chestiune care nu este lipsită de interes din cauza deosebirei ce există între condiție și termen (art. 1022). Această chestie se va decide în fapt prin interpretarea voinței părților contractante.

Condiția *simplu* potestativă este aceea care a-

târână în acelaș timp și de voința unei din părți și de întâmplare, de exemplu: dacă voi cumpăra cutare moșie.

O obligație poate fi contractată sub o condiție simplu potestativă atât din partea creditorului, cât și din partea debitorului.

Exemplu de condiție potestativă din partea creditorului: Îți promit 1000 lei, dacă vei tăea cutare capac, sau dacă vei dărâma cutare zid care'mi astupă vederea. Asemenea obligație este validă.

Exemplu de condiție potestativă din partea debitorului: Mă oblig a'ti vinde casa mea din Iași, strada Muzelor No. 8, dacă mă voi decide a o înstrăina, dacă mi se va întâmpla s'o vînd, etc. Și această obligație este validă, pentru că nu atârână numai de voința mea de a vinde casa, ci și de intervenția unui cumpărător.

Cât pentru condiția *pur* potestativă, care consistă numai în manifestarea voinței debitorului, *ad merum arbitrium, che fa dipendere l'obbligazione dalla mera volontà di colui che si è obligato*, după cum se exprimă art. 1162 din Codul italian, și de care se ocupă art. 1010, ea viciază convenția.

Astfel ar fi nulă obligația ce aș fi luat de a'ti da 1000 lei, dacă voi voi, dacă voi rădica mâna, etc., pentru că atârână numai de mine de a fi obligat sau nu ⁽⁷⁾. «*Sub hac conditione, si volam, nulla fit obligatio*» ⁽⁸⁾. Condiția *pur* potestativă n'ar anula însă obligația, dacă ea ar atârna de voința creditorului ⁽⁹⁾.

Astfel, dacă 'ți am vîndut un vas de vin, sub condiție ca vinul să'ti placă, această vîndare *ad gustum* este validă (art. 1301 C. C.), deși îndeplinirea condiției atârână în specie de voința cumpărătorului, adică a creditorului.

Așa dar, în resumat, condiția *simplu* potestativă nu anulează nici într'un caz obligația, fie că ea ar atârna de voința debitorului sau a creditorului, ear condiția *pur* potestativă o anulează din contra, *însă numai când atârână de voința debitorului*. Aceasta este singurul mijloc de a pune în armonie art. 1006 cu art. 1010; de aceea, această soluție este admisă de toți autorii cu Pothier în frunte ⁽¹⁰⁾.

Obligația poate de asemenea fi contractată sub o condiție potestativă, care să atârne de voința

⁽²⁾ Cpr. Constant, *Code des théâtres*, p. 98. Pand. fr., t. II, *Acteurs*, 264 și autoritățile citate acolo.

⁽³⁾ Pand. fr. *op.* și *V° cit.*, 265. C. Rouen, D. P. 53. 2. 243.

⁽⁴⁾ Cpr. Laurent, XVII, 66.

⁽⁵⁾ Cuvîntul *pur* figura în redacția primitivă a textului francez, însă el a fost eliminat în urma observațiilor Tribunalului.

⁽⁶⁾ L. 125, Dig., 20, 16, *De verb. significatione*.

⁽⁷⁾ Cpr. C. din București, *Dreptul* din 1887, No. 67, p. 535, consid. de la coloana 2.

⁽⁸⁾ L. 8, Dig., 44, 7, *De oblig. et actionibus*.

⁽⁹⁾ Cpr. Cas. fr. *Dreptul* din 1897, No. 13. *Pand. Périod.* 97. 1. 6. *Idem* Trib. Paris. *Pand. Périod.*, 87. 2. 226.

⁽¹⁰⁾ Pothier, *Oblig.*, II, 205. Cpr. Baudry, II, 931. T. Huc, VII, 246. Bufnoir, *Théorie de la condition*, 118 urm. Vigié, II, 1313. Thiry, III, 4. Acollas, II, p. 319. Boissonade, *Projet de C. C. pour l'Empire du Japon*, II, 379, etc.

unei a treia persoane. *Exemplu*: Vânzarea făcută sub condițiune ca prețul să fie determinat de un al treilea (art. 1304). Dacă cel de al treilea nu fixează prețul, vânzarea nu are loc: *Et ideò si omninò non arbitretur, nihil valet stipulatio*⁽¹¹⁾.

Vânzarea n'ar fi însă validă, dacă prețul ar fi fost lăsat la arbitratul cumpărătorului; de exemplu: îți vând cutare lucru pentru prețul ce vei voi să'mi dai, *quanti velis, quanti æquum putaveris, quanti aestimaveris*⁽¹²⁾, pentru că, în asemenea caz, unul din elementele esențiale și constitutive ale vânzării, *pretium*, ar fi lăsat la discreția debitorului, și știut este că, fără preț, vânzarea nu poate să aibă ființă⁽¹³⁾. «Fără alcătuirea prețului, vânzarea nu se face», țice Andronachi Donici (capit. 11, § 2).

Principiile care cărmuesc condiția potestativă fiind astfel cunoscute, ușor se poate vedea cât de greșită era decizia Curței din Paris, care, în specia de mai sus, văduse o condiție potestativă de natură a anula contractul încheiat între directorul unui teatru și o artistă. În specia nu exista nici condiție resolutorie, fiind că contractul resiliat nu este desființat, de oare ce el își produce efectele sale până la resiliare⁽¹⁴⁾.

Pretinsa condiție potestativă nu era deci de cât un termen, care limita contractul la un timp anume determinat, după cum foarte bine țice Inalta Curte prin unul din considerantele sale: «Considerând că facultatea de resiliare nu aduce nici o atingere eficacității obligațiunei, a cărei durată este numai eventual limitată»; de aceea, majoritatea Curților de apel s'a pronunțat în sensul decis de Curtea de casație⁽¹⁵⁾.

Contractul care ar conferi artistului dreptul absolut de a refusa rolurile ce i s'ar oferi, va fi însă, de bună samă, considerat ca cuprinzând o condiție pur potestativă din partea debitorului, și ca atare, va fi nul în baza art. 1010.

D. Alexandresco

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția I

Audiența de la 22 Februarie 1900

Președenția D-lui GR. LAHOVARI, Președinte

G. Ghenea, Sultana G. Radu și G. Radu cu Marin Georgescu, Maria Ghiță Ilie, Ghiță Ilie și Tudor Curte

Donațiune.— Forma.— Dacă este cerută pentru existența sa pentru probațiunea ei. — Viții de formă. —

(11) L. 44, Dig., 45, 1, *De verborum obligationibus*.

(12) L. 35, § 1, Dig., 18, 1, *De contrahenda emptione*.

(13) Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.*, 1896, 1, 38.

(14) Cpr. Laurent, XVII, 66, p. 81.

(15) Veți Sirey, 94. 2. 102. D. P. 94. 2. 29. *Pand. Périod.*, 93. 2. 308. Sirey, 95. 2. 217. D. P. 95. 2. 392. *Pand. Périod.*, 96, 2, 215.

(16) Cpr. *Pand. fr.*, t. II, *Acteurs*, 273 și *Tribun. com.* Paris, 6 Iulie 1855.

Donațiune nulă față de donator, însă anulabilă față de moștenitorii săi.— Acțiunea moștenitorilor în anularea donațiunei. — Prescripțiune. — (Art. 1167, 1168 și 1900 Cod civil).

La contractele solemne, între care se numără și donațiunea, forma lor, prevăzută de lege, fiind cerută pentru existența lor iar nu numai pentru probațiune, donatorul nu poate repara viciile donațiunei prin nici un act confirmativ, putând-o însă să o refacă în formele legale.

În ceea ce privește însă pe moștenitorii donatorului, dînșii pot confirma sau ratifica donațiunea după moartea donatorului, și această confirmare sau ratificare ține loc de renunțare la acele viciii precum și la orî-ce alte excepțiuni.

Așa dar, o donațiune, care din lipsa actului său a viciilor lui este nulă sau neexistentă față de donator, devine, după moartea lui, numai anulabilă față cu moștenitorii lui, cari pot să o confirme sau să o ratifice, fie în mod expres fie în mod tacit.

Acțiunea moștenitorilor pentru anularea donațiunei se prescrie prin 10 ani.

Decisiunea 77/900. — Respins recursul făcut de Gh. Ghenea, Sultana G. Radu și Gh. Radu contra decisiunei Curței de apel din București, secția III cu No. 165/98, dată în proces cu Marin Georgescu, Maria Ghiță Ilie, Ghiță Ilie și Tudor Curte.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier Gr. M. Buicliu;

Pe d-l avocat V. Maceonschy în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-nii avocați N. Mitescu și Em. Ioachimovicî în combateri;

Deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate:

I. «Violarea art. 813 Cod civil căci nu se poate con-cepe o donațiune imobiliară fără act autentic».

II. «Greșită aplicare a art. 1167 Cod civil, căci nu se putea confirma un act inexistent. Heredele poate confirma un act existent în formă, ca act de donațiune dar viciat prin lipsa unor condițiuni proprii donațiunilor, nu poate confirma însă donațiunea verbală inexistentă atunci când prin acțiunea ce intentase protesta contra donațiunei».

III. «Exces de putere și rea aplicațiune a art. 1900 Cod civil întru cât constantându-se în fapt că nu existase un act de donațiune imobiliară, dreptul la acțiunea în nulitate nu se putea naște și prin urmare nu se putea prescrie, neputându-se ataca cu acțiune în nulitate un act inexistent».

Având în vedere decisiunea Curței de apel din București, în partea ei privitoare la împărțirea caselor cu locul lor din strada Epicol, singură ce se aduce în discuția acestei Inalte Curți prin recursul de față;

Având în vedere că din această decisiune rezultă că recurenții de azi Gh. Ghenea și Sultana Radu, cu auto-

risațiunea soțului său Gh. Radu, în calitate de frate și soră cu intimații Marin Georgescu și Maria Ghiță Ilie, chemând pe acești din urmă în judecată, spre a fi obligați a împărți cu dânsii casele cu locul lor din str. Epicol, colț cu strada Coriolan, averea rămasă de la defunctul lor părinte Gh. Stoian, Curtea din București, le-a respins acțiunea ;

Înainte Curței de fond, Maria Ghiță Ilie s'a opus la împărțire, pe motivul că locul ce se cere a se împărți i-a fost dăruit ei de defunctul lor tată Gh. Stoian, încă din anul 1876 cu ocazia căsătoriei ei cu Ghiță Ilie ; că acel loc l'a posedat de atunci și până acum și că reclamații ca succesori ai lui Gh. Stoian cunoscând această donațiune a ratificat-o tacitamente prin nereclamarea lor în timp de 10 ani de la moartea donatorului tatăl lor ;

Având în vedere că Curtea constată în fapt că de și Maria Ghiță Ilie n'a prezentat nici un act de donațiune, însă reclamații au recunoscut că acest imobil a fost dăruit fără nici o formalitate de tatăl lor, intimată Maria Gh. Ilie la căsătoria ei ; că reclamații încă de atunci cunoașteau acest fapt, că sora lor îl stăpânește de atunci și până acum și că ea a clădit o casă pe el ;

Considerând că, în contractele solemne, între care se număra și donațiunea forma lor prevăzută de lege este cerută pentru existența lor, iar nu numai pentru probațiune, de aceia și legiuitorul prin art. 1168 Cod civ., a prevăzut că donatoarele nu poate repara viciile donațiunii prin nici un act confirmativ, ci că ea trebuie refăcută în formele legale ;

Că, însă, în privința acestor viții de formă, art. 1167 al. 3 Cod civil prevede, că donațiunea se poate confirma sau ratifica de către erezii donatorului după moartea sa, și această confirmare sau ratificare ține loc de renunțare la acele viții precum și la orî-ce alte excepțiuni ; că dar, o donațiune care din lipsa actului său a vițiilor lui este nulă și inexistentă față cu donator, devine după moartea lui, numai anulabilă față cu moștenitorii lui și în acest cas donațiunea fie că n'a fost constatată prin nici un act, fie că a fost constatată printr'un act afectat de vicii de formă, ceea-ce duce la același rezultat, donațiunea poate fi confirmată sau ratificată în mod expres sau tacit de către moștenitorii donatorului, la arbitru cărora rămâne a se prevala sau nu de nulitate ;

Considerând că ast-fel fiind, și întru cât după dispozițiunile art. 1900 Cod civil, acțiunea pentru nulitatea sau stricarea unei convențiuni se prescrie prin 10 ani în toate casurile când legea nu dispune alt-fel, apoi bine și cu drept cuvânt Curtea de fond a aplicat, în specie, prescripțiunea de 10 ani prevăzută de citatul text nefiind verî-o altă dispozițiune contrarie în lege care să se opună la aplicarea acestei prescripțiuni când este vorba de confirmațiunea sau ratificațiunea unei donațiuni făcute de către moștenitorii donatorului după moartea lui ;

Că, prin urmare, motivele de casare sunt neintemeiate. Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

Audiența de la 25 Febrnare 1900

Președenția D-lui GR. LAHOVARI, Președinte

Viola Constantinescu în calitate de tutore a minorilor săi fîcu
Ministerul de resbel

Pensiuni. — Pensiuni militare. — Ofițer mort din cauza unui serviciu comandat în timp de pace înainte de legea din Aprilie 1886. — Pensiunea ce se cuvine văduvei și copiilor săi.

Pensiunile se regulează după legea în vigoare în momentul când s'a născut dreptul la pensiune și prin urmare pensionarul nu se poate folosi de o lege posterioară care are efect numai pentru viitor.

De asemenea dreptul văduvei și al copiilor la pensiune, care se naște după încetarea din viață a funcționarului public, e un drept dobândit iar nu o simplă facultate, și prin urmare, dacă se exercitează sub o lege nouă a pensiunelor nu poate beneficia de dispozițiunile acestei noi legi dacă dreptul a luat naștere sub legea veche.

Ast-fel, văduva și copii unui ofițer mort din cauza unui serviciu comandat în timp de pace, însă înainte de punerea în aplicare a legii din 16 Aprilie 1886 care asimilează pe ofițerii morți sau deveniți infirmi din asemenea cauze cu cei morți sau deveniți infirmi în timp de război, nu pot pretinde pensiunea acordată de această lege, căci dreptul lor la pensiune s'a născut înainte de promulgarea acestei legi.

Decisiunea 85/900.—Respinge recursul făcut de Viola Constantinescu în calitate de tutore a minorilor săi copii, contra deciziei Curței de apel București s. II cu No. 58/99 (1), dată în proces cu Ministerul de resbel.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier Al. Degré ;

Pe d-l avocat P. Borș în dezvoltarea motivelor de casare ;

Pe d-l avocat D. Comșa în combateri ;

Pe d-l procuror St. Stătescu în concludii, fiind minor în cauză.

Deliberând,

Asupra mijlocului de casare invocat în următorea cuprindere :

«Exces de putere, greșită întreprindere și violarea legii din 19 Aprilie 1886 cum și a regulei neretroactivității. Din modul confecționării legii promulgată la 19 Aprilie 1886, reese în mod evident, că ia se reduce toată, la trei aliniate, ce s'a în intercalat sub formă de adaos la art. 1 al legii din 4 Ianuarie 1878. Or, efectul acelei legi este identic acestei din urmă. Legea dară din 19 Aprilie 1886, se va aplica tuturor acelor care se găsesc sub imperiul său când ei au formulat cererea, indiferent sau fără distincțiune între militari a căror infirmitate s'a întâmplat anterior ori posterior zisei legi.

«Legea fiind creată din înalte motive de echitate și umanitate, intențiunea legiuitorului a fost de a retro-

(1) A se vedea Curierul Judiciar No. 33 din 26 Septem. 1899,

agi, ceia ce trebuie să fie și pentru judecători ca o normă când o aplică».

Având în vedere decisiunea supusă recursului, din care rezultă că, Căpitanul Constantinescu încetând din viață în anul 1884, ucis fiind pe când se afla în exercițiul funcțiunii sale, soția lui Viola Constantinescu, recurenta de astăzi, ca văduvă cu copii, a cerut regularea la pensie, abia în 1887, când era pusă în aplicare legea din 16 Aprilie 1886, care asimilează pe oficerii morți din cauza unui serviciu comandat, în timp de pace cu cei morți sau deveniți infirmi, în timp de război; că Ministerul, a acordat recurentei și copiilor ei minori, pensiunea în conformitate cu legea din 1878, ce era în vigoare în momentul morții soțului ei, dându-i potrivit acelei legi, 196 lei pe lună; că densa, nemulțumită pe aceasta, a chemat în judecată pe Minister cerând de a-i-se spori pensiunea la 280 lei pe lună, adică la o sumă egală cu solda întreagă a defunctului, pensiune ce pretinde că i se cuvine după legea din 1886, în vigoare la data cererii pensiunii; ca tribunalul i-a admis cererea, iar Curtea de apel, prin decisiunea supusă recursului, i-a respins-o;

Considerând că pensiunile se regulează după legea în vigoare în momentul când s'a născut dreptul la pensie și că deci așa fiind, pensionarul nu se poate folosi de o lege posterioară care are efect numai pentru viitor;

Considerând că dreptul văduvei, etc. care se naște după încetarea din viață a funcționarului public, e un drept dobândit, și nu o simplă facultate care, dacă s'ar exercita sub legea cea nouă, să poată beneficia de această de pe urmă lege;

Considerând apoi că, întru cât din nimic nu rezultă că legea din 19 Aprilie 1886, ar fi interpretativă celei din 4 Ianuarie 1878, cu drept cuvânt, Curtea de fond, în specie, a judecat în sensul că, nu i se cuvine recurentei și copiilor ei, de cât pensiunea, în conformitate cu legea din 1878; și deci, mijlocul de casare invocat, fiind neîntemeiat, urmează a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, SECȚIA II

Audiența de la 19 Ianuarie 1900

Președinția D-lui A T H. C. K I V U, Președinte

Deciziunea civilă No. 7

Sultana V. Lăzărescu cu Ministerul de finanțe

Pensiune.—Funcționarii telegrafo-poștali.—Asimilarea lor cu militarilor în privința termenului de serviciu și vîrstă pentru pensie.—Văduvele și orfanii lor.—Dacă pot cere, ca și văduvele și orfanii militarilor, să li se serve pensia de la moartea funcționarului, sau numai de la 1 Aprilie sau 1 Octombrie.

De și din combinațiunea art. 29 din legea de organizare a corpului telegrafo-poștal, promulgată la 1 Mai 1892, și a art. 4 din legea pentru modificarea legii pensiunilor militare de la 9 Iunie 1889 și a celei de la 15 Iulie 1891, rezultă că funcționarii telegrafo-poștali sunt asimilați cu militarilor în privința termenului de serviciu și vîrstă pentru pensie, totuși lor nu li se poate aplica și dispoziția de favoare introdusă în art. 4 al legii de la 1895 modificatoare a legii pensiunilor militare, dispoziție după care pensiunile văduvei și orfanilor militarilor

lui să li se servească cu începere de la moartea militarului, iar nu de la 1 Aprilie sau 1 Octombrie al fie-cărui an, ast-fel că văduvele și orfanii funcționarilor telegrafo-poștali nu pot cere să li se servească pensiunea de la moartea soțului și tatălui lor, ci de la 1 Aprilie sau de la 1 Octombrie al fie-cărui an.

S'a ascultat: Sultana V. Lăzărescu prin d. avocat V. Voreas și Ministerul de finanțe prin d. avocat V. Maniu.

Curtea deliberând,

Asupra apelului făcut de Sultana V. Lăzărescu în contra decisiunii cu No. 400 din 2 Octombrie 1899 a comisiunii pentru constatarea și regularea drepturilor la pensie;

Având în vedere că, prin menționata decisiune, comisiunea recunoaște, cu începere de la 1 Octombrie 1899, apelantei, Sultana Lăzărescu, dreptul la o pensie de lei 191 pe lună, adică jumătate din ceea ce s'ar fi convenit decedatului său soț, pentru 31 ani serviți Statului;

Având în vedere că apelanta cere reformarea susvinatei decisiuni pe motiv că conform art. 4 al. 6 din legea modificată a pensiunilor militare, combinat cu art. 29 din legea telegrafo-poștal din 1892, urma să i se acorde pensie de la 19 Iulie 1899, data încetării din viață a defunctului Vasile Lăzărescu, ofician superior în serviciul telegrafo-poștal, iar nu de la 1 Octombrie 1899;

Având în vedere dispozițiunile art. 29 din legea de organizare a corpului telegrafo-poștal promulgată la Mai 1892 și art. 4 din legea pentru modificarea legii pensiunilor militare de la 9 Iunie 1889 și a celei de la 15 Iulie 1891;

Considerând că, din combinațiunea acestor texte de lege, rezultă că funcționarii poștali sunt asimilați cu militarilor în privința termenului de serviciu și vîrstă;

Considerând că mai târziu, la 1895, legiuitorul modificând legea de pensie pentru militari, în art. 4, introduce dispoziția de favoare ca pensiunile văduvelor și orfanilor militarilor să li se servească cu începere de la moartea militarului, iar nu de la 1 Aprilie sau 1 Octombrie al fie-cărui an;

Că în această situație, chestiunea ce se impune soluțiunii instanței judecătorești este aceea de a se ști dacă și această ultimă dispoziție, pe care legiuitorul de la 1892, n'a avut-o în vedere, se aplică impiegaților telegrafo-poștali;

Considerând că legiuitorul, pentru pensiunile militarilor, printr-o favoare, a cărei explicări se găsește în expunerea de motive a celei legi, a putut să introducă dispoziții cât de avantajoase;

Considerând că numai la caz de a se găsi aceeași rațiune și pentru impiegații telegrafo-poștali s'ar putea aplica, fără text pozitiv de lege, această dispoziție și văduvelor și orfanilor unui ast-fel de funcționar;

Considerând că nici unul din motivele care au determinat pe legiuitor a crea acele privilegii pentru militari nu se găsesc în legile care asigură impiegaților telegrafo-poștali dreptul la pensie;

Că dar nefiind aceiași rațiune, urmează ca pensiunile impiegaților telegrafo-poștali și ale văduvelor și orfanilor lor să se reguleze numai după acele legi de pensie militară care erau în vigoare la epoca promulgării legii de la 1892; că în acele legi n'există o dispoziție identică cu aceea de la art. 29 din legea de la 1895, învederat că nu se poate aplica văduvelor impiegaților telegrafo-poștali;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge apelul făcut de Sultana V. Lăzărescu.

(ss) At. C. Kivu, M. Paleologu, D. Giugaru, C. G. Dâmboviceanu.